

כניסת שבת	צאת שבת	
ירושלים	19:02	20:19
בני ברק	19:20	20:21
חיפה	19:13	20:23
באר שבע	19:18	20:19

פרשת בהעלותך

חומרת המתלונן עד היכן היא מדרדרת את האדם

הרה"ג חגי שושן שליט"א, יועץ הלכתי לרב הראשי נשיא מועצת הרבנות הראשית לישראל, ראש בית ההוראה "שערי הלכה ומשפט", וראש תחום לימודי טוענים רבניים וטוענות רבניות במרכז י.נ.ר.

הבשר לא היה בעבור תאותם או בעבור חשקם אל תועלת הבשר, אלא בעבור שמאסו את הדת מעיקרו והם מתחרטים על יציאתם ממצרים, וה"ז דומה כבן שהוציאו אביו מקובה של מקום זימה, והושיבו בפלסטין ונתן לו כל מיני מעדנים, והוא מתלונן שנפשו קצה במזונות שנתן לו עתה, שהמאכלים שאכל בקובה היו טובים יותר, "שידוע שלא בעבור המאכל הוא מתלונן רק בעבור שהורע בעיניו לעזוב את העניינים המגוונים שהיה בותחלה בהפקירא ניהא ליה", והמופת לזה שגם אם יביאו לו מאותן המאכלים עצמם שהיה אוכל בבית הזמה לא יניח בעבור זה מלהתעולל עלילות בכל אשר ימצא, וכן ישראל בהתלוננם על הבשר רק תואנה היו מבקשים כי התחרטו על יציאת מצרים והכנסתם תחת מוסרת תורה ומצות, כמאמר חז"ל שבכו אל משפחות שנאסרו להם כמו שבכה הבן שעיקר בכיתו על הזמה שהפרישו אותו ממנה, וז"ש כי בכיתם באזני ה' לאמר מי יאכילנו בשר, ר"ל הנגלה מבכייכם ומה שאמרתם בפה היה כי נפשכם חשקה בבשר, אבל אין האמת כדבריכם, והנה אתן לכם מופת שלא בעבור תאות הבשר היתה תלונתכם כי ונתן ה' לכם בשר ואכלתם, ואם היתה תלונתכם רק מצד התאוה היה ראוי שאחר שיתן לכם בשר שאז תסור התאוה מאתכם תתחרטו על תלונתכם ותמשך ידכם מן הבשר אבל לא כן יהיה כי ואכלתם ולא תתחרטו. עד כאן לשונו הטהורה של המלבים. נמצינו למדים מגדולי המאורות שאדם שמתלונן יש לחקור אחריו אם דבריו לא גובלים עד כדי כפירה בה' יתברך, ומאידך עד כמה על האדם להודות לה' בכל יום הלכה למעשה ולא רק בגדר מוסר וכדברי מרן השו"ע הלכות ברכות (סימן רל סעיף ה) לעולם יהא אדם רגיל לומר: כל מה דעביד רחמנא, לטב עביד (כל מה שעושה ה' לטוב עושה), ונסיים במה שכתב רשכבה"ג הגאון מרן הרב שטיינמן בספרו אילת השחר על המתאוננים - שכך זה בהרבה דברים שהקב"ה מתכוין לטובה ואנשים אינם רואים כך, וכל חיי האדם הם נסיונות וצריך להתגבר עליהם.

בפרשתו במדבר (פרק יא פסוק א) נִיְהִי הָעַם כְּמִתְאַנְנִים כַּעַ בְּאַזְנֵי יְהוָה וְיִשְׁמַע יְהוָה וְיַחְרֹאפוּ וְיִתְבַּעַר בָּם אֱשֵׁי יְהוָה וְתֹאכַל בְּקֶצֶה הַמִּצְחָה. ביאור העניין כפי שמבאר לנו הפרשן הגדול (רש"י), חלק מהעם

”

הערב רב התאוננו על צער הדרך במדבר במשך שלושה ימים, אמרו אוי לנו כמה טרחנו בדרך הזה שלשה ימים, שלא נחנו מעינוי הדרך. ויחר אפו של הקב"ה אני הייתי לטובתכם שתכנסו לארץ מיד!

”

ובניהם הערב רב התאוננו על צער הדרך במדבר במשך שלושה ימים, אמרו אוי לנו כמה טרחנו בדרך הזה שלשה ימים, שלא נחנו מעינוי הדרך. ויחר אפו של הקב"ה אני הייתי לטובתכם שתכנסו לארץ מיד!

ולכא' נשאלת השאלה מה כל חטאם של המתאוננים שהתלוננו על כאבם מתשיות הדרך עד שחרה אפו של מקום וכי מניין להם שהקב"ה מבקש בטובתם?

אך אכן רש"י מרגיש מיד בשאלה זאת ומיישב ע"פ הספרי (פיסקא פה) שאין כאן עסק עם אנשים תמימים כי המתאוננים אנשים רשעים, שאין מתאוננים אלא לשון עלילה מבקשים עלילה "האיך לפרוש מאחרי המקום". ומדברים רע באזני ה' דהיינו תואנה שהיא רעה באזני ה' למד שהיו ישראל מתכוונים להשמיע את מה שאומרים בפני המקום, ר' שמעון אומר משל למה הדבר דומה לאחד שהיה מקלל את המלך היה המלך עובר אמרו לו שתוק שלא ישמע המלך, אמר להם מי יאמר לכם שלא היתה כוונתי כי אם להשמיעו? אף ישראל מתכוונים להשמיע למקום, שמתכוונים שתבא באזניו ויקניט.

מבהיל הוא מה שרש"י מדגיש לנו כי אדם שמתלונן - מתאונן עומדת אחריו ניסיון של כפירה ח"ו בה' יתברך! בפשטות אפשר לומר כי בעת שאדם מאמין שהכל מאיתו יתברך אין לו מקום להתלונן, אבל עדיין צריך להבין מניין לרש"י זאת שמה שעומד מאחורי המתאוננים אינה אלא למרוד בה' יתברך וכדברי הספרי להקניט באוזנו של מקום?

ויש ליישב זאת על פי מה שראיתי בדברי המלבי"ם בפרק הבא שבה התורה עוסקת באספסוף שהתאוו תאוה לאכול בשר דגים ושאר מאכלים, שעל כך נתקשה המלבים (פרק יא פסוק יח) מדוע נזכרו האספסוף במאכלים שאכלו במצרים הרי כל הטעמים היו להם במן כמבואר בגמרא סוטה (עה)

על כך משיב המלבים שמכאן מוכח; שמה שחטאו בהתלוננם על